Μήλος: Έκταση: **160** τ. χλμ. Ανάπτυξη ακτών: **126** χλμ. Πληθυσμός: **4.390**

Κίμωλος: Έκταση: **39** τ. χλμ. Ανάπτυξη ακτών: **38** χλμ. Πληθυσμός: **730**

Ενωμένες σε ένα νησί ως πριν από μερικές χιλιάδες χρόνια, η Μήλος και η Κίμωλος (και μαζί τους ο Πολύαιγος) ορίζουν το κέντρο του ηφαιστειακού τόξου που απλώνεται από τη Νότια Ιταλία ως τη Μ. Ασία.

Η Μήλος είναι το τελευταίο προς τα νοτιοδυτικά νησί των Κυκλάδων. Εξαρτημένα από αυτήν είναι το ερημονήσι - βοσκότοπος Πολύαιγος στα βορειοανατολικά της και η Αντίμηλος (τόπος όπου έζησαν άνθρωποι στη Λιθική εποχή, η Εφύρα των αρχαίων, σήμερα «τόπος κατοικίας» αίγαγρων) στα βορειοδυτικά της. Τα Γλαρονήσια και οι Ακραδιές συμπληρώνουν το νησιωτικό σύμπλεγμα. Το νησί βρίσκεται νοτιοδυτικά της Σίφνου (στα 12 μίλια) και νότια της Σέριφου (20 μίλια), σε απόσταση 87 μιλίων από τον Πειραιά. Ηφαιστειώδες και ορεινό (Προφήτης Ηλίας, 751 μ.) χωρίς βλάστηση, σχηματίζει πέταλο ανοιχτό στα βόρεια, δημιουργώντας μεγάλο και ασφαλές λιμάνι. Γεωργία, κτηνοτροφία, ιαματικές πηγές, ορυκτά (βαρίτης, μαγγάνιο κ.ά.) είναι οι ασχολίες των κατοίκων που δραστηριοποιούνται με επιτυχία και στον τουρισμό. Ξενοδοχεία υπάρχουν στον Αδάμαντα, ενώ διαμερίσματα και δωμάτια νοικιάζονται σε όλους τους οικισμούς.

Η Μήλος έχει αεροπορική σύνδεση με την πρωτεύουσα και ακτοπλοϊκή με τον Πειραιά και τα νησιά Κίμωλος, Πάρος, Σέριφος, Σίφνος, Σύρος (το καλοκαίρι και με τα Κύθνος, Θήρα, Σίκινος, Φολέγανδρο καθώς και με Κάρπαθο, Κάσο, Ρόδο, Άγιο Νικόλαο Κρήτης και Σητεία).

Σκαρφαλωμένη στην εσωτερική πλευρά του ανατολικού βραχίονα του νησιού, η πρωτεύουσα Μήλος ή **Πλάκα** προσφέρει ειδυλλιακά ηλιοβασιλέματα και διαθέτει αξιόλογα Αρχαιολογικό και Ιστορικό – Λαογραφικό μουσεία. Απέχει 3,5 χλμ. από το φυσικό λιμάνι του **Αδάμαντα** με το Μεταλλευτικό μουσείο και τις γειτονικές αμμουδιές. Εγκαταλειμμένη, περίπου στη μέση του νησιού, η μεσαιωνική πρωτεύουσα **Ζεφυρία**, καταστράφηκε από σεισμό τον 18 αιώνα. Τα **Απολλώνια**, στη βορινή ακτή, απέναντι από την Κίμωλο, έχουν εξελιχθεί σε σύγχρονο τουριστικό κέντρο καθώς το κλίμα τους και οι καθαρές αμμουδιές τους προσελκύουν τους επισκέπτες.

Η
Αγία Κυριακή
, ο τόπος ηρεμίας που ακούει στο όνομα
Εμπορειός
, το
Κλήμα
, το
Παλιοχώ ρι
και ο
Προβατάς
είναι οι λοιποί παράλιοι οικισμοί που διαθέτουν πολύ όμορφες (απλωτές ή όχι) αμμουδιές.

Τα «Θαλασσινά Μετέωρα» (**Κλέφτικο**) και η «Σμαραγδένια Σπηλιά» (**Συκιά**), στα νοτιοδυτικά του νησιού, με τους τεράστιους ογκόλιθους που ξεπροβάλλουν μέσα από τη θάλασσα, και ο
Παπαφράγκας
, σε σχήμα φυσικής πισίνας με πελώρια τοιχώματα βράχων, ανήκουν στις τοποθεσίες που επιβάλλεται να γνωρίσει ο επισκέπτης.

Ηφαιστειογενής και λοφώδης (Παλιόκαστρο, 395 μ.), η Κίμωλος βρίσκεται μεταξύ Μήλου και Σίφνου, σε απόσταση 56 μιλίων από τον Πειραιά και θεωρείται άγονο νησί. Έχει ακτοπλοϊκή σύνδεση με τον Πειραιά και τα νησιά Μήλος, Πάρος, Σέριφος, Σίφνος, Σύρος (το καλοκαίρι και με Κύθνο και Φολέγανδρο). Παράγει Κρασί, λάδι, σιτηρά. Και έχει λατομεία πωρόλιθου και κιμωλίτη. Πρωτεύουσα είναι η Κίμωλος ή **Χώ ρα**, σε ύψωμα, στη θέση βενετσιάνικου κάστρου του οποίου τα όποια τμήματα τείχους έχουν σωθεί, εντάσσονται στην τοιχοδομία των σπιτιών. Απέχει 1,5 χλμ. από το λιμάνι
Ψάθη
, κοντά στην αρχαία πόλη που οι ντόπιοι ονομάζουν Ελληνικά. Τα κινητά ευρήματα κοσμούν το μικρό μουσείο της Χώρας. Πολλές και προσιτές παραλίες υπάρχουν γύρω από την Ψάθη, ενώ με καΐκι μπορεί ο επισκέπτης να πάει και σε πιο μακρινές ακρογιαλιές. Το σήμερα ακατοίκητο νησάκι του Αγίου Ανδρέα (απέναντι από τα Ελληνικά) και μικρές βραχονησίδες «τριγυρίζουν» την Κίμωλο.

Τηλέφωνα Μήλου: Λιμεναρχείο: 228.70.22.100. Αστυνομία: 228.70.21.378. Κέντρο Υγείας (Χώρα): 228.70.22.700-2. Αγροτικό ιατρείο (Αδάμαντας): 228.70.21.755. Αεροδρόμιο: 228.70.22.381. Ολυμπιακή: 228.70.22.380.

Τηλέφωνα Κίμωλου: Λιμεναρχείο (Μήλου): 228.70.22.100. Πρακτορείο: 228.70.51.219.

Αστυνομία: 228.70.51.205. Κέντρο Υγείας: 228.70.51.222.

Η **ιστορία** των νησιών

Ο πολιτισμός της Φυλακωπής:

Η ανθρώπινη παρουσία στα νησιά είναι συνεχής από τα 7.000 χρόνια π.Χ. ως την εποχή μας. Ο οψιδιανός ή οψιανός λίθος που ακόμα εντοπίζεται στη Μήλο, απετέλεσε σπουδαίο υλικό για αιώνες. Στην εξόρυξή του και την εμπορική εκμετάλλευσή του στηρίχθηκε η οικονομία της περιοχής, καθώς η πέτρα αυτή απολεπίζεται και γίνεται ιδανική αιχμή όπλου αλλά και λεπίδα ξυρίσματος και μαχαίρι.

Η μεγάλη ακμή της Μήλου καθρεφτίζεται στην Φυλακωπή (δυο χλμ. από τα Απολλώνια) όπου ανασκάφηκε ολόκληρη πόλη της εποχής του Χαλκού. Τα ευρήματα (ανασκαφές της Γαλλικής Αρχαιολογικής Σχολής) χαρακτηρίζουν τεχνοτροπία και περίοδο, στα πλαίσια του Κυκλαδικού πολιτισμού («πολιτισμός της Φυλακωπής»). Βρέθηκαν τρεις πόλεις που χρονολογήθηκαν στα αντίστοιχα χρονικά όρια των οικισμών του Βορειοανατολικού Αιγαίου: Η πρώτη πόλη κτίστηκε στα 2.800 π.Χ. και είχε συνεχή κατοίκηση και ακμή ως τα 2.100 οπότε καταστράφηκε (ίσως από σεισμό που συντάραξε Αιγαίο και Κρήτη). Πάνω στα ερείπιά της, κτίστηκε η δεύτερη πόλη, αυτή που συμπίπτει με τη Μεσοκυκλαδική εποχή της μινωικής επιρροής. Άλλωστε, οικιστής της Μήλου, αυτή την περίοδο, αναφέρεται ο ίδιος ο βασιλιάς Μίνωας. Κι αυτή η πόλη χάθηκε από φυσική καταστροφή (τον ΙΕ' π.Χ. αιώνα, ίσως από την έκρηξη του ηφαιστείου της Θήρας). Η τρίτη πόλη, στο ίδιο σημείο, είναι πιο μεγάλη από τις προηγούμενες, με τείχη και με μυκηναϊκό ανάκτορο στα βορειοανατολικά όριά της.

Και οι τρεις πόλεις μαρτυρούν πολιτιστική και οικονομική άνθιση, ακμή και εμπορικές σχέσεις με την Κρήτη και την ηπειρωτική χώρα. Στα αγγεία που βρέθηκαν εκεί και στις τοιχογραφίες των σπιτιών καθρεφτίζονται οι αλληλεπιδράσεις της κυκλαδίτικης και της

μινωικής Τέχνης.

Ο Μήλος και ο Άδωνης:

Ο πρώτος Μήλος ήταν ένας νεαρός από τη Δήλο που μετανάστευσε στην Κύπρο, όπου γνώρισε τον Άδωνη και συνδέθηκε μαζί του. Γνώρισε και τη βασιλοπούλα Πελία (κατά μία εκδοχή, αδελφή του Άδωνη), την παντρεύτηκε κι απέκτησε γιο τον Μήλο, τον δεύτερο. Ο Άδωνης είχε γεννηθεί από την ανόσια ένωση του βασιλιά Θείαντα της Ασσυρίας με την κόρη του, Σμύρνα. Η αγριότητα του μύθου της γέννησής του τον παραπέμπει σε εποχές αρχαίες και σκοτεινές, όταν οι μυθολογίες όλων των λαών αναδύανε ανάλογη ωμότητα (Μυκήνες, αρχαία Αίγυπτος κ.λπ.). Οι ερευνητές όμως παρατήρησαν ότι στα ομηρικά έπη δεν υπάρχει ίχνος από τις παραδόσεις για τη γέννηση και τις περιπέτειες του Άδωνη. Ο θρύλος ήρθε κατευθείαν από την Ασία και, όπως και πολλοί άλλοι, ελληνοποιήθηκε και ωραιοποιήθηκε.

Η θεά Αφροδίτη είδε το νεογέννητο εγκαταλειμμένο στη ρίζα ενός δέντρου και τόσο πολύ συγκινήθηκε, που αποφάσισε να το σώσει. Το πήρε και το έκρυψε σε ένα καλάθι και ζήτησε από την θεά του Άδη, την Περσεφόνη, να το αναθρέψει. Κι αυτή εντυπωσιάστηκε από το όμορφο μωρό. Το μεγάλωσε με στοργή και το αγάπησε σαν να ήταν δικό της παιδί. Κάποτε, όμως, ο Άδωνης ανδρώθηκε κι έγινε ένας πανέμορφος νέος. Την Αφροδίτη την βάρεσε κατακούτελα ο έρωτας, μόλις τον είδε, όπως άλλωστε έγινε και με τον ίδιο τον Άδωνη που ερωτεύτηκε τη θεά. Η Αφροδίτη πήγε στην Περσεφόνη και της ζήτησε να της επιστρέψει τον νεαρό. Η Περσεφόνη αρνήθηκε: Δεν τον μεγάλωνε με τόσο κόπο και τόση φροντίδα, για να της τον εκχωρήσει! Η Αφροδίτη προσέφυγε στη διαιτησία του Δία, ο οποίος πήρε και την τελική απόφαση:

Ο όμορφος νέος υποχρεώθηκε να μοιράσει στα τρία τον χρόνο του. Τέσσερις μήνες θα έμενε με την Περσεφόνη, τέσσερις με την Αφροδίτη κι άλλους τέσσερις θα τους περνούσε όπως ο ίδιος ήθελε. Χάρισε τους δικούς του μήνες στην Αφροδίτη κι έμενε μαζί της τους οκτώ, ενώ τους υπόλοιπους τέσσερις (του χειμώνα), τους περνούσε στον Άδη με την Περσεφόνη. Γι᾽ αυτό και η βλάστηση χάνεται τον χειμώνα κι ανασταίνεται την άνοιξη.

Ο παράφορος έρωτας ανάμεσα στην Αφροδίτη και τον Άδωνη προκάλεσε την οργή του

θεού Άρη, παραδοσιακού εραστή της θεάς. Μεταμορφώθηκε σε αγριόχοιρο, όρμησε πάνω στον όμορφο αντεραστή του και τον τραυμάτισε θανάσιμα.

Όταν ο Μήλος έμαθε τον θάνατο του Άδωνη, βρήκε ένα δέντρο και κρεμάστηκε από τα κλαδιά του, μη αντέχοντας τον χαμό. Το δέντρο ονομάστηκε μηλέα (μηλιά). Βλέποντας τον άντρα της νεκρό, η Πελία αυτοκτόνησε. Η θεά Αφροδίτη λυπήθηκε με όλο αυτό το δράμα κι έκανε τον πρώτο Μήλο φρούτο της μηλέας (μήλο). Και την Πελία, τη μεταμόρφωσε σε περιστέρι. Έμενε ο δεύτερος Μήλος, γιος του πρώτου. Η Αφροδίτη τον διέταξε να πάρει τους συντρόφους του και μετοικίσει σ' ένα νησί του Αιγαίου. Ο ήρωας βρήκε το νησί, εγκαταστάθηκε κι έγινε επώνυμός του: Είναι η Μήλος.

Τον ίδιο καιρό, στο διπλανό νησί έφτασε, το εποίκησε κι έγινε επώνυμός του ο Κίμωλος. Το νησί ήταν γνωστό και ως Εχινούσα (νησί με έχιδνες: οχιές). Άλλωστε, στην Κίμωλο βρέθηκαν χάλκινα νομίσματα με παράσταση θαλάσσιας έχιδνας.

Αφροδίτη και Ποσειδώ νας:

Αργότερα, στη Μήλο εγκαταστάθηκαν Δωριείς άποικοι. Το νησί απέκτησε στόλο και δύναμη. Στη ναυμαχία της Σαλαμίνας (480 π.Χ.), ήταν παρόν με δικό του στόλο. Αν και Δωριείς, οι Μήλιοι εντάχθηκαν στην Αθηναϊκή συμμαχία αλλά αρνήθηκαν να πληρώνουν «συμμαχικό φόρο». Ευνοϊκά διακείμενοι απέναντι των Σπαρτιατών, στα μέσα του Πελοποννησιακού πολέμου διακήρυξαν ουδετερότητα. Οι Αθηναίοι έκαναν απόβαση στο νησί, το λεηλάτησαν, έσφαξαν άγρια πολλούς από τους κατοίκους και το μετέτρεψαν σε αθηναϊκή κληρουχία (416 π.Χ.). Μετά την ήττα των Αθηναίων στη ναυμαχία στους Αιγός ποταμούς (Θράκη, 405 π.Χ.), ο νικητής Σπαρτιάτης Λύσανδρος έπλευσε στη Μήλο, έδιωξε τους Αθηναίους κι αποκατέστησε τα πράγματα.

Η Μήλος ανέκαμψε κι έγινε πάλι κέντρο πολιτισμού. Στην εποχή αυτή ανήκουν το περίφημο μαρμάρινο άγαλμα, έργο πιθανόν του Σκόπα, της «Αφροδίτης της Μήλου» (ανακαλύφθηκε το 1820 και μεταφέρθηκε στη Γαλλία, όπου σήμερα κοσμεί το μουσείο του Λούβρου), καθώς και το γιγάντιο ορειχάλκινο άγαλμα του Ποσειδώνα (σήμερα, στο Αρχαιολογικό Μουσείο της Αθήνας). Στη συνέχεια, το νησί πέρασε διαδοχικά στην κατοχή των Μακεδόνων, στο κράτος

των Πτολεμαίων (στην Αίγυπτο) και στη Ρώμη.

Οι κάτοικοι έγιναν νωρίς χριστιανοί και αυτό μαρτυρούν οι μεγάλες κατακόμβες, σήμερα από τα αξιοθέατα του νησιού. Ανυπότακτοι και με αναπτυγμένο το αίσθημα της ελευθερίας, στα χρόνια του αυτοκράτορα Λέοντα Γ' Ίσαυρου (717 – 741) επαναστάτησαν, καθώς τάχθηκαν με το μέρος εκείνων που δεν ήθελαν το κατέβασμα των εικόνων (εποχή εικονομαχίας). Πέρασαν στην κατοχή των Φράγκων αλλά επαναστάτησαν εναντίον τους (χωρίς επιτυχία αλλά σε μια από τις λίγες φορές επί φραγκοκρατίας που σημειώθηκε εξέγερση σε νησί).

Στα χρόνια αυτά, η γειτονική Κίμωλος ονομαζόταν Αρτζεντιέρα και πλούτιζε από την εξόρυξη και το εμπόριο της κιμωλίας, βασικής πρώτης ύλης στη δημιουργία της πορσελάνης.

Όταν, στα 1537, ο ναύαρχος πειρατής Χαϊρεντίν Μπαρμπαρόσα κυρίευσε το νησί, η Μήλος μετατράπηκε σε λημέρι και ορμητήριο άγριων πειρατών. Αν και κανένας Τούρκος δεν πάτησε ποτέ εκεί, οι κάτοικοί της έσπευσαν από τους πρώτους να μετάσχουν στην επανάσταση του 1821.

Στα 1941, οι Γερμανοί πήραν τη Μήλο, την οχύρωσαν και τη μετέτρεψαν σε βάση χερσαίων δυνάμεων απ' όπου ξεκινούσαν τα αποβατικά τους σκάφη στην επιχείρηση για την κατάληψη της Κρήτης.

(Έθνος της Κυριακής, 2001 – 2002) (τελευταία επεξεργασία, 17.2.2010)